

CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod o Gyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	23ain o Fehefin, 2022
Teitl yr Eitem:	Adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau
Swyddog Cyswllt:	Geraint Owen, Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Gofynnir i'r Cyngor Llawn gymeradwyo'r adroddiad blynyddol a gyflwynir er gwybodaeth.

2. CEFNDIR A RHESYMEG

- 2.1 Cyflwynir isod fy adroddiad blynyddol yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. Noder yn y Ddeddf fod y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yn gyfrifol am faterion penodol (dan Adran 11), fel a ganlyn:
 - Cyflawni rôl yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth
 - Adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael yng nghyswllt staff, adeiladau ac adnoddau eraill sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth, er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer gofynion y rôl,
 - Cynhyrchu adroddiad, o leiaf pob blwyddyn, i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau.
- 2.2 Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y datblygiadau a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn yn hytrach nag amlinellu'r holl gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau. Mae hefyd yn amlinellu blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod.
- 2.3 Rwy'n parhau i bwysleisio fod yn rhaid wrth ddeialog agored gyda chi fel Aelodau etholedig er mwyn sicrhau fod y gefnogaeth a ddarperir i chi yn ateb eich gofynion ar gyfer y rôl. Felly rwy'n eich annog i gysylltu gyda mi neu Gadeirydd y pwyllgor i godi unrhyw faterion perthnasol.

- 2.4 Yn ogystal, dymunaf ddiolch i Gadeirydd a holl aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth, yn ogystal ac i swyddogion y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith, am eich cefnogaeth yn ystod y flwyddyn a fu.
- 2.5 Rwy'n edrych ymlaen at gyd-weithio i'r dyfodol er mwyn datblygu'r ddarpariaeth ymhellach ar gyfer y Cyngorwyr sydd wedi ymuno gyda ni am y tymor newydd yn 2022.

3. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

3.1 SYLWADAU'R SWYDDOGION STATUDOL:

Swyddog Monitro:

Mae'r adroddiad yn adlewyrchu ar gyfnod sydd wedi bod yn drawsnewidiol yng nghyd destun trefniadau democrataidd y Cyngor. Fel y nodi'r mae gweithrediad Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn parhau ar y llwybr o newid yma. Rwy'n edrych ymlaen i barhau i gyd weithio ar y trefniadau yma yn lleol ac yn rhanbarthol.

Swyddog Cyllid Statudol:

Credaf fod yr adroddiad yn adlewyrchiad teg o weithgareddau 2021/22. Nid oes gennyf sylwadau pellach o safbwynt priodoldeb ariannol.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y
PENNAETH GWASANAETHAU
DEMOCRATIAETH
(2021/22)

- Cefnogaeth i Aelodau Etholedig
Gwynedd

RHOI POBL GWYNEDD YN GANOLOG I BOPETH RYDYM YN EI WNEUD • PUTTING THE
PEOPLE OF GWYNEDD AT THE CENTRE OF EVERYTHING WE DO

RHAGAIR

Mae'n bleser gennyf gyflwyno adroddiad blynyddol i Aelodau Cyngor Gwynedd. Dymunaf hefyd eich llongyfarch ar eich ethol fel Cyngorydd i Gyngor Gwynedd ar gyfer y tymor newydd.

Edrych yn ôl y mae'r adroddiad hwn gan ganolbwyntio ar flwyddyn olaf tymor y Cyngor blaenorol, 2021-22. Mae'n debyg bod ffocws y mwyafrif ohonom ar y cyfnod sydd i ddod, ac felly rwyf hefyd yn cyflwyno amlinelliad bras o'r hyn sydd i'w ddatblygu yn ystod tymor newydd y Cyngor o Fai 2022 ymlaen.

Mae adolygu a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau etholedig er mwyn cyflawni yn eich rôl yn rhan greiddiol o fy ngwaith i, ac mae mewnbwn a chefnogaeth gennych chi fel aelodau, ond yn arbennig aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth, yn fy nghynorthwyo gyda'r gwaith pwysig yma.

Ar ddechrau'r tymor fel hyn, rwy'n annog unrhyw Aelod i beidio ag oedi rhag cysylltu pe byddech am drafod unrhyw agwedd o'r gefnogaeth sydd ei angen arnoch - gyda mi yn uniongyrchol, gyda Chadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth neu unrhyw aelod o'r Gwasanaeth Democratiaeth ac iaith.

Bu 2021/22 yn barhad o amgylchiadau gwahanol a heriol yn sgil cyfyngiadau covid-19, ond rwy'n falch o gael adrodd ein bod wedi llwyddo i ddarparu a datblygu'r gwasanaeth yn ystod y flwyddyn a fu. Bydd ffocws 2022/23 ar sicrhau eich bod fel Cyngorwyr yn ymgysylltu a'ch rôl a threfniadau'r Cyngor yn dilyn Etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022, yn ogystal ag ymateb i oblygiadau gweithredu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Dymunaf ddiolch a nodi fy ngwerthfawrogiad o'r holl ymdrechion a fu yn ystod y flwyddyn gan Aelodau a Swyddogion, gan edrych ymlaen at gydweithio ar ddatblygiadau pellach yn ystod y flwyddyn i ddod.

Ewart Owen

**Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth,
Pennaeth Adran Cefnogaeth Gorfforaethol**

Beth sydd wedi digwydd yn 2021/22?

Unwaith eto, mae'n amhosib edrych yn ôl ar y flwyddyn a fu heb sôn am effaith pandemig Covid-19. Mae effeithiau cyfyngiadau covid-19 wedi parhau i ddylanwadu ac effeithio ar ein ffordd o weithio, ond wedi dod ag ambell i gyfle pellach yn ei sgil hefyd.

Ers Hydref 2020 mae holl gyfarfodydd y Cyngor wedi eu cynnal yn rhithiol gyda darpariaeth cyfieithu ar y pryd drwy Zoom. Bellach, mae cyfarfodydd o'r fath yn ail natur i'r Cynghorwyr a phawb wedi ymgyswngu gyda'r trefniadau. Llwyddwyd i gynnal 123 o gyfarfodydd pwyllgorau'r Cyngor yn rhithiol yn ystod 2021/22 yn ogystal â chefnogi 41 o gyfarfodydd anffurfiol i Gynghorwyr.

Yn Rhagfyr 2021, penderfynodd y Cyngor llawn ar y trefniadau hir dymor ar gyfer cynnal pwyllgorau'r Cyngor. Mae buddion ac arferion da amlwg wedi dod o gynnal cyfarfodydd rhithiol, arferion sydd angen eu cynnal i'r dyfodol. Wrth fabwysiadu'r trefniadau rhoddwyd ystyriaeth i nifer o wahanol ffactorau gan gynnwys

- hybu amrywiaeth mewn democratiaeth trwy alluogi mynediad o bell i gyfarfodydd ac ymateb i anghenion Cynghorwyr sy'n gweithio ac/neu'n rhieni ifanc
- Cyfrannu'n bositif tuag at leihau effeithiau'r Argyfwng Hinsawdd drwy adnabod ffyrdd o ostwng carbon drwy gyfyngu ar deithio i gynghorwyr a swyddogion
- defnyddio amser Cynghorwyr a swyddogion yn fwy synhwyrol trwy ddileu'r gofynion teithio.

Yn sgîl y penderfyniad i gynnal cyfarfodydd pwyllgorau ffurfiol yn rhithiol lle bo modd a chynnal cyfarfodydd aml leoliad (hybrid) lle bo diddordeb uchel gan y cyhoedd, rydym wedi bod yn gweithio ar addasu'r adnoddau yn y siambrau i alluogi cynnal y math yma o gyfarfod. Mae wedi bod yn her i ddod a'r trefniadau ynghyd, yn arbennig gan sicrhau fod y cyfan yn digwydd yn naturiol trwy'r Gymraeg gan alluogi cyfieithu ar y pryd. Mae'n hawdd anghofio fod y gwaith datblygu i gyd wedi gorfod digwydd o fewn cyfyngiadau Covid-19, wrth i ni wynebu misoedd o arweiniad i fod yn gweithio o gartref.

Hoffwn ddiolch am fewnbwn y Tîm Democratiaeth a'r Tîm Cyfieithu, a'r cydweithio gyda swyddogion TG a swyddogion cyfreithiol i ddod a'r trefniadau hyn ynghyd. Mae llawer o waith wedi digwydd yn y cefndir i alluogi ein cyfarfodydd aml leoliad.

Rwy'n hyderus fod trefniadau mewn lle ar gyfer cynnal y cyfarfodydd hyn o ddechrau tymor y Cyngor newydd ar gyfer cyfarfodydd y Cyngor Llawn, Cabinet, Pwyllgor Cynllunio a'r Pwyllgorau Craffu. Bydd gwaith addasu wrth symud ymlaen, ac rwy'n ddiolchgar ymlaen llaw i bawb am eu cydweithrediad.

Yn ystod y flwyddyn bu i'r Gwasanaeth barhau i ddarparu'r holl gefnogaeth arferol, sy'n cynnwys:

- ✓ Trefnu, cyhoeddi a chofnodi cyfarfodydd y Cyngor – yn amserol ac i safon uchel yn gyson.
- ✓ Cyhoeddi 96% o hysbysiadau penderfyniadau Pwyllgorau yn electroneg o fewn 5 diwrnod gwaith clir yn dilyn unrhyw bwyllgor. Mae hyn yn galluogi aelodau'r cyhoedd i weld yn glir pa benderfyniadau a wnaethpwyd ym mhob pwyllgor gan gyfrannu at gynnal trefniadau democratiaeth agored a thryloyw
- ✓ Gwe-ddarlledu 41 gyfarfodydd y Cyngor. (noder na lwyddwyd i we-ddarlledu pob un o'r pwyllgorau oedd fod i gael eu gwe-ddarlledu yn ystod y cyfnod, a hynny gan ein bod yn ddibynnol ar gyswllt y We gan staff unigol)
- ✓ Cydymffurfio gyda gofynion Panel Annibynnol Cymru ar gydnabyddiaeth ariannol gan sicrhau talu cyflogau a threuliau Aelodau yn amserol.
- ✓ Cefnogaeth wleidyddol i'r grwpiau gwleidyddol cymwys
- ✓ Adolygu'r cydbwysedd gwleidyddol yn unol â'r gofyn
- ✓ Adolygu a datblygu'r rhaglen hyfforddiant ar gyfer tymor y Cyngor newydd

Yn ogystal, hoffwn dynnu eich sylw at y prosiectau penodol a nodir isod:

Datblygu trefniadau ar gyfer etholiad Mai 2022 a'r cyfnod i ddilyn:

Mewnwyd Aelodau:

Mae'r fewnwyd aelodau yn rhan annatod o'r trefniadau ar eich cyfer chi fel Cynghorwyr ac yn cynnwys gwybodaeth ddefnyddiol iawn. Mae wedi datblygu yn sylweddol yn ystod 2021/22, gyda'r ddarpariaeth yn llawer iawn haws i'w ddefnyddio a dolen mynediad wedi ei osod ar ddesg blaen peiriant pob Cynghorydd.

Cofiwch edrych ar y ddolen "Edrych ar ôl dy hun" a gafodd ei ddatblygu yn sgîl trafodaethau a gynhaliwyd yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth. Mae'n cynnig cynghorion ynghylch diogelwch personol, sut i eistedd a diogelu eich cefn yn ogystal â chefnogaeth lles meddyliol. Bydd y Fewnwyd Aelodau yn parhau i ddatblygu dros y cyfnod i ddod - cysylltwch os oes gennych unrhyw sylwadau ar gyfer ei wella.

Amrywiaeth mewn Democratiaeth:

Yn dilyn mabwysiadu a chyhoeddi Datganiad Cyngor Gwynedd ynghylch Amrywiaeth mewn Democratiaeth ym mis Hydref 2021, lluniwyd a gweithredwyd ar raglen waith cynhwysfawr i geisio annog mwy o amrywiaeth.

Cynhaliwyd ymgyrchoedd ar y cyfryngau cymdeithasol ym mis Hydref a mis Ionawr i godi ymwybyddiaeth bod yr etholiadau yn digwydd gan annog amrywiaeth o 'fysg y cyhoedd i sefyll er mwyn cesio sicrhau bod llais pob rhan o gymdeithas yn cael ei glywed. Yn ogystal, cynhaliwyd sesiynau 'holi ac ateb' i ddarpar ymgeiswyr, ar y cyd â'r Gwasanaeth Etholiadau, ym mis Mawrth er mwyn esbonio mwy am rôl Cynghorwyr a chynnig cyfle i unrhyw un ofyn cwestiynau. Cynhaliwyd sesiynau gan y Gwasanaeth Etholiadau gyda phobl ifanc mewn ysgolion hefyd, eto i godi eu hymwybyddiaeth o'r hawl i bleidleisio.

Braf yw gweld fod y ddemograffeg o fewn y Siambr wedi newid, ond rwy'n cydnabod fod gwaith pellach i'w wneud.

Cynghorwyr sy'n Ferched

Cynhaliwyd nifer o sesiynau anffurfiol i ferched sy'n gynghorwyr ddod ynghyd i drafod y problemau sy'n eu hwynebu ac i roi cefnogaeth i'r naill a llall yn eu rôl fel Cynghorydd (dim ots pa grŵp gwleidyddol). Gan fod yr adborth wedi bod yn bositif, mae'r gefnogaeth yma am barhau yn ystod y tymor nesaf.

Paratoi at yr Etholiadau

Bu'r prif ffocws dros y flwyddyn ddiwethaf ar baratoi ar gyfer etholiadau Mai 2022 a'r cyfnod yn dilyn hynny. Bu'r ffocws ar

- drefniadau'r diwrnod canlyniadau,
- y dyddiau croesawu a'r
- rhaglen Cyflwyno Gwybodaeth a Hyfforddiant ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Mae wedi bod yn her ceisio datblygu rhaglen synhwyrol yn cynnig y wybodaeth a'r hyfforddiant angenrheidiol yn amserol ac hynny heb or-lwytho Cynghorwyr newydd. Unwaith eto cafwyd mewnbwn pwysig gan aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth gan sicrhau bod y trefniadau yn seiliedig ar bersbectif Cynghorwyr yn hytrach na swyddogion yn unig.

Ar ddechrau tymor newydd fel hyn rydym yn parhau i anelu am welliant parhaus a byddwn yn parhau i ymgynghori gyda chi fel Cynghorwyr yn ystod y flwyddyn i ddod.

Adeiladu ar ddatblygiadau eleni

Bydd y ffocws eleni ar geisio sicrhau eich bod yn derbyn y wybodaeth a'r hyfforddiant angenrheidiol ar gyfer eich galluogi i gyflawni a datblygu yn eich rôl. Mae rhaglen o gyflwyniadau a hyfforddiant yn cael ei gynnig ar eich cyfer, ond cofiwch gysylltu gyda'r tîm Dysgu a Datblygu os ydych yn dymuno unrhyw hyfforddiant pellach neu wahanol.

Byddwn yn parhau gyda'r sesiynau anffurfiol i ferched sy'n Gynghorwyr, a hefyd yn cynnal sesiynau tebyg ar gyfer Cynghorwyr newydd - cyfle i drafod yn hollol anffurfiol, gofyn unrhyw gwestiwn, a chefnogi eich gilydd yn eich rôl.

Yn ogystal byddwn yn gweithredu'r Fframwaith Cynnal Pwyllgorau gan symud ymlaen i gynnig darpariaeth aml leoliad ar gyfer cyfarfodydd y Cyngor Llawn, Cabinet, Pwyllgor Cynllunio a Phwyllgorau Craffu. Mae angen mireinio ein trefniadau yn y maes hwn.

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Mae gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn dod i rym yn raddol, a manylion y gofynion yn parhau i gael eu datblygu. Bydd angen sicrhau ein bod yn cydymffurfio gyda'r amodau o fewn y Ddeddf, gan edrych yn fanwl ar rai elfennau megis;

- gofynion gwe-ddarlledu,
- annog pobl leol i gymryd rhan pan fo llywodraeth leol yn gwneud penderfyniadau,
- dyletswydd i wneud a chyhoeddi cynllun deisebau,
- parhau gyda'r gwaith o sicrhau mynediad o bell fel modd o hwyluso gallu Aelodau i gyfrannu mewn pwyllgorau.
- Sicrhau adolygiad blynyddol ar gyfer gofynion hyfforddiant pob Cyngorydd yn unigol
- Adolygu amseroedd cynnal pwyllgorau

Bydd adroddiadau cyson ar yr elfen yma yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth.